…новіч, М.В. *Доўнар-Запольскі*, А.К. …скі, У.З. *Завітневіч*, Я.Ф. *Карскі*, …Ф. *Крачкоўскі*, В.Ю. *Ластоўскі*, І.І. …евіч, Ф.В. *Пакроўскі*, Е.Р. *Раманаў*, …Х. *Татур*, А.М. *Уласаў* і інш.

…пач. 20 ст. заснаваны краязн. сту…нцкія гурткі па вывучэнні Беларусі, у …*Беларускі навукова-літаратурны гур…* (1912) пры С.-Пецярбургскім …це. У 1920-я г. краязн. аб'яднанні …аліся пры навуч. і навук. устано…аддзелах нар. асветы, у т. л. *Бела…е вольна-эканамічнае таварыства* …921). З 1922 каардынацыйным цэн…м краязн. арг-цый стаў *Інстытут …ускай культуры*, пры ім — *Цэн…ынае бюро краязнаўства* (ЦБК). У …1924 адбылася *Першая Усебеларус…краязнаўчая канферэнцыя*; у 1926 — …шы *Усебеларускі краязнаўчы з'езд*. З …тр. 1925 ЦБК выдавала штомесячны *«Наш край»* (у 1930—33 «Савецкая …на»). Выходзілі мясц. неперыядыч…зборнікі («Віцебшчына», «Полач…на» і інш.). Актыўную выдавецкую …насць разгарнула *Віцебскае акруго…таварыства краязнаўства*. Удзел у …язн. руху прымалі З. *Бядуля*, Д.М. …еўскі, З.Х. Жылуновіч (*Ц. Гартны*), …Гарэцкі, В.Д. *Дружчыц*, У.М. *Ігна…кі*, М.І. *Каспяровіч*, Я. *Колас*, К. …ліва, У.І. *Пічэта*, М.М. *Улашчык*, …А. *Шлюбскі*, М.М. *Шчакаціхін* і інш. …юдзнаўчыя кірункі курыравалі на…оўцы *Беларускай сельскагаспадарчай …міі* ў Горы-Горках. Развівалася К. і …Зах. Беларусі. У многіх гарадах існава…філіі Польскага краязн. т-ва, мясц. …зн. аб'яднанні (Палескае т-ва края…аўства ў Пінску, Т-ва сяброў навук у …не і інш.), краязн. музеі (Гродзен…гістарычны, 1922, Пінскі, 1924, Ба…віцкі і Слонімскі, 1929) і інш. Звес…па асобных рэгіёнах Зах. Беларусі …дзены ў працах Ч. *Пяткевіча* (Па…е. Брэстчына), О.М. *Гедэмана* …аўшчына), Ю. *Ядкоўскага* (Грод…) і інш. Актыўнымі краязнаўцамі былі …Н. *Драздовіч*, Л.І. *Вітан-Дубейкаўскі*, …*Луцкевіч*, У.І. *Самойла*, П. *Сергіевіч*, …*Тарашкевіч*, Я. *Булгак*. Вывучэннем …беларускага краю займаліся *Бе…кае навуковае таварыства*, *Бела…інстытут гаспадаркі і культуры*, …ускі музей імя І. Луцкевіча. Бела…кае навукова-краязнаўчае т-ва ў Лат…(1920—40-я г.). У пач. 1930-х г. у …СР многія вучоныя і мясц. краязнаў…рэпрэсіраваны, К. даследавала і па…ла выключна поспехі сацыяліст. …іцтва. У пасляваен. час найб. ўва…роўвалася на даследаванні гісторыі …ы, партыз. руху на Беларусі, пошу…працу. Адкрыты шэраг краязн. …яў: Баранавіцкі (1946), Мазырскі …9), Слуцкі (1952), Лепельскі (1954), …скі (1959), *Веткаўскі музей народнай …асці* і інш. У наш час К. займаюц…*аруская добраахвотнае таварыст…аховы помнікаў гісторыі і культуры*, … т-ва аховы прыроды, *Беларускі …культуры*, *Таварыства беларускай …імя Ф. Скарыны* і інш. У снеж. …Усебел. канферэнцыя краязнаўцаў …шла пра аднаўленне работы БКТ. Вывучэнню краю спрыяюць раённыя краязн. канферэнцыі (Браслаў, Навагрудак). Існуюць краязн. аддзелы пры некаторых б-ках. З выкарыстаннем матэрыялаў па К. выдадзены *«Збор помнікаў гісторыі і культуры Беларусі»* (7 тамоў), выдаецца шматтомная серыя кніг *«Памяць»*. Праблемы К. асвятляюцца ў перыяд. выданнях, бюлетэні *«Помнікі гісторыі і культуры Беларусі»* (з 1989 час. *«Спадчына»*), час. «Беларуская мінуўшчына», «Падарожнік» (у якім змяшчаецца дадатак «Наш край» як працяг часопіса, што выдаваўся ў 1930-я г.), у навук.-краязн. зборніках, часопісах і альманахах («Магілёўская даўніна», «Палессе» і інш.). У шэрагу навуч. устаноў уключаны курсы К. (беларусазнаўства). У рознай ступені краязн. даследаваннямі займаюцца бел. навук.-культ. арг-цыі за мяжой: *Беларускае грамадска-культурнае таварыства* ў Польшчы, *Беларускі інстытут навукі і мастацтва* ў ЗІША, *Беларуская бібліятэка і музей імя Францішка Скарыны* ў Лондане, Т-ва бел. культуры ў Маскве і інш. Значны ўклад у развіццё К. ў пасляваен. перыяд зрабілі і робяць У.А. *Калеснік*, М.П. Клімец (Брэст), Ю.А. *Якімовіч*, А.М. Белакоз (в. Гудзевічы Мастоўскага р-на), М.Ф. *Мельнікаў* (г. Крычаў), Г.А. Каханоўскі, М.І. *Ермаловіч*, М.А. *Ткачоў*, Г.В. *Кісялёў*, Л.Р. Казлоў, А.П. *Грыцкевіч*, А.І. *Мальдзіс*, У.Ф. *Ісаенка*, В.Л. Насевіч, Э.М. *Загарульскі*, Л.У. *Дучыц*, В.У. *Скалабан*, М.М. Улашчык, А.К. *Каўка*, Ю.А. *Лабынцаў*, В.П. *Грыцкевіч*, М.В. *Нікалаеў* (С.-Пецярбург), Д. Фёнік (Беласток), А. Цеханавецкі (Лондан), Я. *Запруднік*, В. і З. *Кіпелі* (Нью-Йорк) і інш.

Літ.: Алексеев Л.В. Археология и краеведение Белоруссии XVI в. — 30-е гг. XX в. Мн., 1996; Амелькович Л.Г. Деятельность Центрального Бюро краеведения Белоруссии (1923—1933 гг.) // Вопросы библиотековедения и библиографоведения. Мн., 1975; Грыцкевіч В.П., Мальдзіс А.І. Шляхі вялі праз Беларусь. Мн., 1980; Историческое краеведение Белоруссии. Мн., 1980; Каспяровіч М.І. Краязнаўства. Мн., 1929; Каханоўскі Г.А. Археалогія і гістарычнае краязнаўства Беларусі ў XVI—XIX стст. Мн., 1984; Краязнаўства: Зб. праграм і інструкцый краязнаўчай працы. Мн, 1929; Матюшин Г.Н. Историческое краеведение. М., 1987; Polkowski B. Krajoznawca. Warszawa, 1931. *Л.В. Трэпет.*

«КРЕСТЬЯНИН», сельскагаспадарчы і грамадска-паліт. штотыднёвы часопіс; орган т-ва *«Селянін»*. Выдаваўся ў 1906—15 у Вільні на рус. мове. Заснавальнік і выдавец С. Кавалюк. Прызначаўся для заможных бел. праваслаўных сялян. Прапагандаваў палітыку самадзяржаўя, выступаў у падтрымку сталыпінскай агр. рэформы, супраць нац.-вызв. руху. Не прызнаваў самастойнасць бел. народа, яго мовы і культуры. Змяшчаў матэрыялы супраць газ. «Наша ніва» і бел. л-ры ўвогуле, але друкаваў творы мясц. аўтараў, урыўкі з твораў М. Някрасава, Л. Талстога і інш. Змест і дзейнасць «К.» высмейваў у сваіх эпіграмах і сатыр. вершах Я. Купала. *М.М. Забаўскі.*

«КРЕСТЬЯНСКАЯ ГАЗЕТА», перыядычнае выданне; орган выканкома Савета сялянскіх дэпутатаў Мінскай і Віленскай губ. Выдавалася ў чэрв.—ліст. 1917 у Мінску на рус. мове 2—3 разы ў тыдзень. З 20 нумара наз. «Крестьянская газета «Земля и воля». У склад рэдакцыі да канца ліп. ўваходзілі: адказны рэдактар М. Фрунзе, І. Макрэеў, Д. Фейнберг (сакратар). Публікавала справаздачы і рэзалюцыі губ. і пав. з'ездаў сял. дэпутатаў, пастановы сялянскіх сходаў, пісьмы чытачоў і інш. Асвятляла паліт. становішча ў краіне, мясц. падзеі. Імкнулася растлумачыць сутнасць агр. палітыкі ў вёсцы, заклікала ствараць зямельныя камітэты. У перыяд знаходжання ў рэдакцыі Фрунзе змяшчала матэрыялы бальшавіцкага кірунку. У жніўні яе рэдактарам стаў адзін з мясц. лідэраў партыі эсэраў І. Несцераў. Пасля падзей, звязаных з бальшавіцкім выступленнем 3—5.7.1917, асуджэнне якога прагучала на старонках газеты, значнае месца пачалі займаць ідэалаг. матэрыялы, скіраваныя супраць бальшавікоў (арт. К. Брэшка-Брашкоўскай, В. Чарнова і інш.). Выйшла 39 нумароў.

Літ.: Калмыков А.Г. М.В. Фрунзе на посту редактора «Крестьянской газеты» // Рабочий класс России, его союзники и политические противники в 1917 г.: Сб. науч. тр. Л., 1989. *М.Я. Сяменчык.*

КРЖЫЖАНОЎСКІ Глеб Максімілянавіч (24.1.1872, г. Самара, Расія — 31.3.1959), дзеяч рэв. руху ў Расіі, сав. дзярж. дзеяч, вучоны-энергетык. Акад. АН СССР (1929). Герой Сац. Працы (1957). Скончыў Пецярбургскі тэхнал. ін-т (1894). З 1891 займаўся рэв. дзейнасцю. Адзін з арганізатараў Пецярбургскага *«Саюза барацьбы за вызваленне рабочага класа»* (1895). У снеж. 1895 арыштаваны, сасланы на 3 гады ў Сібір. Удзельнік рэвалюцыі 1905—07. З 1920 старшыня Дзярж. камісіі па электрыфікацыі Расіі (*ГОЭЛРО*). У 1921—30 старшыня Дзяржплана СССР, адначасова (1927—30) старшыня К-та па стандартызацыі пры Савеце працы і абароны. Адзін з пачынальнікаў буд-ва ў СССР вял. электрастанцый — Дняпроўскай, Зуеўскай, Свірскай, Кашырскай, у Беларусі — 1-й Белдрэс. З 1930 старшыня Галоўэнерга Наркамцяжпрама СССР, у 1932—36 нам. наркома асветы РСФСР. У 1929—39 віцэ-прэзідэнт АН СССР. Аўтар прац па комплекснай энергетыцы, электрыфікацыі, тэорыі і практыцы планавання.

КРЛЕЖА (Krleža) Міраслаў (7.7.1893, г. Заграб, Харватыя — 29.12.1981), харвацкі пісьменнік, публіцыст. Скончыў ваен. акадэмію ў Будапешце. З 1947 віцэ-прэзідэнт Паўднёваславянскай акадэміі навук і мастацтваў (г. Заграб). Друкаваўся з 1914. Праблемы светабудовы, веры, мастацтва ў сімваліка-алегарычных легендах «Маскарад», «Легенда» (абедзве 1914), «Кралева» (1915), «Крыстафор Калумб» (1918), «Мікеланджэла Буанароці» (1919). Услаўленне